

Призив за действие за 2017 г.

Действай и закриляй

Големият брой непридружени деца, които пристигат в Европа през последните години, създава огромен натиск за европейските държави въпреки стабилните стандарти.

Много от тези деца са преживели насилие, сексуална експлоатация, изнасилване, трафик, насилствен брак и/или силен емоционален или психологически натиск не само по време на пътуването си, но и в Европа.

Случаите на задържане на деца нарастват, мащабната институционална грижа се използва прекомерно и възможностите за събиране на семейства са ограничени. Често се предприемат мерки, без да са взети предвид висшите интереси на детето и въздействието им върху неговото благосъстояние. Децата мигранти и бежанци са много далеч от това да бъдат третирани по същия начин - като децата граждани на съответните държави, което води до още повече заклеимяване и маргинализиране.

Европа може да превърне тази трудна ситуация във възможност за справяне с разпокъсания и често причиняващ вреда подход към нуждите на децата, който ще има тежки дългосрочни последици както за тях, така и за европейските общества като цяло. Алтернативната възможност за Европа е да създаде по-силни системи, които ще защитават децата по-добре и ще дадат добър пример за останалите държави.

Какво трябва да се направи? Съвместен път за развитие

Въз основа на поредица от мащабни консултации с работещи в областта специалисти (психолози, социални работници, учители, попечители), правителства, специалисти от Европейския съюз (ЕС) и непридружени деца в Европа, Върховният комисариат на ООН за бежанците (ВКБООН), УНИЦЕФ и Международният комитет за спасяване (IRC) изготвиха пътна карта, обхващаща редица ключови препоръки.

1. Децата трябва да бъдат откривани и регистрирани чрез подходящи за деца процедури

Непридружените деца често са уплашени и под натиск от страна на каналджии, трафиканти и понякога дори на семействата си, които разчитат на перспективите за бъдещето им в Европа. Мнозина са били обект на посегателства от граничните власти или полицията. Този опит ги е научил да не се доверяват на никого по пътя и да избягват всички формални процедури, преди да достигнат до желаната дестинация. Регистрирането и оценката на възрастта обаче често са единствените възможности за достъп до услуги и закрила за деца.

Затова е изключително важно екип от социални работници, психолози и медицински специалисти да установява самоличността на децата, да извършва пълната им регистрация и да определя възрастта им, със съгласието на детето, в случай че има съмнения. За да откликнат спокойно, децата трябва да получават материали с ясна информация, изготвени на езици и във формати, които им позволяват по-лесно да разберат правата си и процедурите. Те имат нужда от подкрепата на културни медиатори от своята културна среда.

Освен това децата трябва да бъдат приемани от специални гранични власти, обучени да работят с адаптирани за деца процедури. Изключително важно е на този ранен етап да бъдат отделени от възрастните и регистрирани и с тях да работят специалисти по закрила на децата, за да се направи оценка на нуждите им и да започне издирването на семействата им.

2. За децата незабавно трябва да поемат отговорност добре обучени попечители

Попечителите имат много важна роля за закрилата на децата. При отсъствието на родители или полагащи грижи лица, попечителите трябва да бъдат надеждните и доверени хора, които подкрепят децата в чуждата среда. Децата мигранти и бежанци трябва неизменно да се ползват с подкрепата и доверието на попечител, който да ограничава влиянието на каналджиите и да гарантира, че детето ще получава целева и ефективна помощ съгласно висшите си интереси. Добрите практики в някои европейски държави трябва да се въведат във всички държави на континента, тъй като те имат доказано въздействие върху благосъстоянието на децата и рентабилността.

„ДА, ИМАМ ПОПЕЧИТЕЛ ТУК В ЛАГЕРА. ТЯ МИ ПОМАГА МНОГО И МЕ ВОДИ ПРЕЗ ЦЕЛИЯ ПРОЦЕС.“

Аяан Чабат, момче на 17 г., Алжир

3. Трябва да се използват културни медиатори, които да смекчават културните различия и да изграждат доверие

Не следва да се подценява културният шок за децата. Добре обучените културни медиатори от същата култура, които говорят същия език, могат да хванат децата за ръка, да им разясняват всичко и да помагат за изграждане на доверие у попечителя, системата и приемащото общество. Само това доверие може да ограничи влиянието на каналджиите и трафикантите.

„БЯХМЕ ПРИНУДЕНИ ДА СЕ ДОВЕРИМ НА КАНАЛДЖИИТЕ.“

Машал ал-Амбер, момче на 17 г., Афганистан

4. Децата трябва да живеят в безопасност и да получават помощ спрямо нуждите си

Всяко дете е различно. Затова не всички деца имат нужда от всички форми на подкрепа. Всички те обаче трябва да бъдат в безопасност. Домовете за малки групи деца, с осигурено наблюдение, и приемните семейства успешно осигуряват тази безопасност. Освен това те са и по-рентабилна форма на грижа в сравнение с големите институции. Европейските държави трябва да поемат правни ангажименти по отношение на минималните стандарти за качество по отношение на настаняването и предоставянето на услуги, които трябва да се контролират редовно. Оценяването на всяко дете поотделно може да улесни определянето на индивидуалните нужди от подкрепа. На последно място, но не по значение, те трябва да имат достъп до услуги като здравеопазване и образование, дори след като навършат 18 г.

„ИСКАМ ДА ИМАМ НОРМАЛЕН ДОМ.“

Якуб Будиаф, момче на 17 г., Алжир

5. Общностите от бежанци и мигранти, диаспорите и приемащите общества трябва да бъдат мобилизирани, за да помагат за закрилата на децата

В разгара на кризата местните общности на европейското гражданско общество реагираха активно. Въпреки това, засега общностите от бежанци и мигранти, както и диаспорите не са напълно ангажирани. В Европа и други региони има примери за огромния наличен потенциал, който трябва да бъде развит. Приемните семейства от същата културна среда например бележат сериозен успех и подобряват перспективите за приобщаване на децата.

„ОБЩНОСТТА НЕ ПРЕДОСТАВЯ НИКАКВА ПОДКРЕПА.“

Мурад Улах, момче на 16 г., Пакистан

6. Децата трябва да бъдат изслушвани и оправомощени

Децата и младежите често се изправят пред труден избор – да се съсредоточат върху реализирането на стремежите си за по-добър живот и по-добро образование или да пропилеят месеци и дори години в приемните центрове в чакане на решение за бъдещето си. Образованието, заниманията в групи по възрасти, спортните клубове, практическите обучения и предоставянето на ресурси за стартиране на собствени проекти са сред начините тези деца да насочат усилията си в положителна посока не само в собствена полза, но и в полза на приемните и новите за тях общества. Твърде много програми и инициативи са завършили с неуспех, защото са планирани „отгоре надолу“, пропускат да отчетат нуждите на децата. Ако се извършват систематични и адекватни консултации с децата и младежите, например чрез младежки консултативни групи или механизми за подаване на жалби, могат да се спестят много пари и децата да получават по-добра закрила.

„ВКЛУЧЕТЕ МНЕНИЯТА И ЖЕЛЕНИЯТА НА ДЕТЕТО ПРИ ИЗГОТВЯНЕТО НА ПЛАНА ЗА НЕГО... ЗА ДА ОТГОВАРЯ НА ИНТЕРЕСИТЕ И ЖЕЛЕНИЯТА МУ.“

Асиф Матур,
момче на 16 г., Пакистан

7. Дългосрочното бъдеще на детето трябва да се определя възможно най-рано

Несигурността относно бъдещето им и продължаващата месеци и дори години ситуация без изход не само имат тежки психологически последици за децата, но и водят до проблеми в системите за закрила и така – до разходи. Възможно най-рано и въз основа на взаимоотношения на доверие спе-

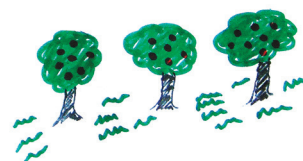
циалистите по закрила на детето трябва да определят, съвместно с детето и попечителя му, най-доброто дългосрочно решение – било то в държавата, в която се намира, в държавата, в която е семейството му, или в друга държава. Това решение винаги трябва да включва издирване на семейството, а благосъстоянието и висшият интерес на детето винаги трябва да бъдат определящи.

8. Всяко решение от името на детето трябва да бъде в полза на благосъстоянието и висшия му интерес

Работата с деца изисква специфични експертни познания. В Европа има изобилие от експерти, когато става дума за деца граждани на съответната държава. Твърде често обаче специалисти по въпросите на убежището, а не такива по закрила на децата, са принудени да вземат решения от името на детето. Затова е необходимо процедурите, ролите и отговорностите на различните специалисти да бъдат ясно определени и планирани. Всяко решение с дългосрочни последици върху благосъстоянието на детето трябва да се взема от специалист по закрила на децата, така че в основата на това решение да бъдат благосъстоянието и висшият му интерес. Ясните процедури ще доведат до по-доброто оползотворяване на ресурсите, тъй като чрез тях различните дейности ще се рационализират, ще се гарантира адекватна координация между участващите във вземането на решението страни и ще се избягват дублиранията.

„ИМА НУЖДА ОТ ОРГАНИЗИРАНА ПРОЦЕДУРА, КОЯТО НАЙ-НАПРЕД НИ КАЗВА КАКВИ СА ПРАВАТА И ВЪЗМОЖНОСТИТЕ НИ. В МОМЕНТА СЕ СТРАХУВАМЕ ДА ПОМОЛИМ ЗА НАСТАНЯВАНЕ.“

Фарид Акбар, момче на 16 г.,
Афганистан

Имената са променени с цел защита на лицата.
Рисунките на стр. 1: © FAROS; стр. 2-4: ©METADRASI / Архив „Рисунки на непридружени малолетни и непълнолетни деца“

Реакцията до момента

• ВКБООН

До момента ВКБООН работи в цяла Европа в посока увеличаване на капацитета на всички организации, работещи с деца бежанци и мигранти, и осигурява подкрепа за създаването на крайно необходимите механизми за установяване на самоличността и насочване. Освен това в редица държави ВКБООН подкрепя властите и неправителствените организации при въвеждането на процедури, с които се осигуряват алтернативни на задържането, както и възможности и грижи за непридружените и отделени от семействата си деца, обслужващи висшия интерес и благосъстоянието на децата. ВКБООН непрекъснато работи с деца и младежи бежанци, така че да включи мненията им във всички програми.

• УНИЦЕФ

УНИЦЕФ помага на децата бежанци и мигранти на терен в Европа чрез широка гама услуги – от психологическа подкрепа, формално и неформално образование, храна, закрила и здравеопазване. УНИЦЕФ работи с правителствата на европейските държави в посока укрепване на услугите за социална закрила и националните организации за попечителство, подобряване на приемната грижа за непридружени деца и другите алтернативи от семеен тип, както и при обучението на работниците на местата за прием. УНИЦЕФ е активен застъпник за това децата мигранти да бъдат третирани като децата граждани на съответните държави и да получават пълен достъп до услуги, като образование и здравеопазване, за това семействата да остават заедно и да не се задържат деца.

• Международен комитет за спасяване (IRC)

Международният комитет за спасяване прилага и подкрепя директно усилията на партньорите в отговор на нуждите на децата мигранти и бежанци в Гърция, Сърбия, Бивша югославска република Македония, Албания и Унгария. Тази реакция е насочена към създаването на алтернативи на задържането, включващи подпомагане и създаване на нови места за настаняване, условия за приемна грижа и програми за попечителство, както и за предоставяне на цялостни грижи, като например психологическа подкрепа, правна помощ и достъп до други важни услуги за закрила. IRC също така подпомага и работи за изграждането на капацитета на доставчиците на услуги в точките на прием, както и за разработването на национални указания по различни въпроси в областта на благосъстоянието и закрилата на децата. IRC е застъпник за това правата на децата мигранти да бъдат защитавани при реагирането в момента, както и във всички закони, които засягат пристигащите в бъдеще и реагирането по отношение на тях.

